Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

CSALÁDKONZULTÁCIÓ ALAPJAI GYAKORLATI ÓRA

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 ÉS A VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 AZONOSÍTÓSZÁMÚ, SZOCIÁLIS HUMÁN ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE CÍMŰ KIEMELT PROJEKT

A szenvedélybetegek családtagjainak bevonása a segítői folyamatba

A szenvedélybetegség kialakulása nemcsak az egyén, hanem az egész család rendszerének a problémája. A kialakulásában nem csak a szenvedélybetegséggel küzdő ember tulajdonságai a meghatározók, hanem az emberek közötti kapcsolatok hálózata is. A szenvedélybetegség megváltoztatja a család szerkezetét és működését. Ez tartósan kihat a családi kapcsolatokra és a kommunikációra is. Ezért válik fontos feladattá a közösségi ellátás nyújtásakor a hozzátartozók bevonása a szenvedélybetegek segítésébe.

A szenvedélybetegek családtagjainak bevonása a segítői folyamatba

A résztvevők megismerkednek a szenvedélybetegség kialakulásának rendszertani magyarázatával és szenvedélybeteggel együtt élő a család jellemző működésével.

Fontos, hogy a közösségi ellátás munkatársai az egyéni esetkezelés mellett megismerik és elsajátítsák a családtagok motiválásának módszereit és a rendszertani szemlélet alapjait, amely meghatározza a napi munkájukat

Témakörök I.

A család jellemzői

- A CSALÁDI KOMMUNIKÁCIÓ SAJÁTOSSÁGAI,
- A CSALÁDI ÉLETCIKLUSOK,
- A CSALÁDI ÉLET NORMATÍV ÉS PARANORMATÍV KRÍZISEI,

A rendszerszemlélet alapfogalmai

- A CSALÁD, MINT RENDSZER,
- A CSALÁDI SZEREPEK,
- A CSALÁDI ALRENDSZEREK (DIÁD, TRIÁD, KOALÍCIÓ, SZÖVETSÉG)
- A HATÁROK SZEREPE A CSALÁDBAN

A szenvedélybeteg és családja

- AZ ADDIKTÍV VISELKEDÉS SZEREPE A CSALÁDTAGOK KÖZÖTTI KOMMUNIKÁCIÓBAN,
- A SZENVEDÉLYBETEGSÉG HATÁSA A CSALÁD MŰKÖDÉSÉRE,
- A KODEPENDENCIA (TÁRSFÜGGŐSÉG) FOGALMA ÉS VISELKEDÉS MINTÁI,
- A SZENVEDÉLYBETEG ÉS A HOZZÁTARTOZÓINAK JÁTSZMÁI,
- A SZENVEDÉLYBETEGSÉG HATÁSA A GYERMEKEKRE,
- AZ ADDIKTÍV FELNŐTTEK GYERMEKEINEK JELLEMZŐ SZEREP MINTÁZATAI

- Az addiktív viselkedés szerepe a családtagok közötti kommunikációban,
- A szenvedélybetegség hatása a család működésére,
- A kodependencia (társfüggőség) fogalma és viselkedés mintázatai,
- A szenvedélybeteg és a hozzátartozóinak játszmái,

A családokkal végzett munka speciális helyzetekben

- CSALÁDLÁTOGATÁS MÓDSZERE,
- A SERDÜLŐK BEVONÁSA CSALÁDGONDOZÁSBA,
- ELLENÁLLÁS KEZELÉSE A CSALÁDTERÁPIÁVAL SZEMBEN,
- CSALÁDI KONZULTÁCIÓ SZEREPE AZ EGYÜTTMŰKÖDÉST MEGTAGADÓ SZENVEDÉLYBETEG A MOTIVÁLÁSÁBAN,

Az alkalmazott módszer a Megoldásközpontú terápia

- de Shazer, Insoo Kim Berg és kollégái Milwaukeeban a Brief Family Therapy Centerben dolgozták ki a korábbiaktól lényegesen eltérő új módszert.
- Míg a hagyományos családterápia a homeosztatikus egyensúly fenntartására fókuszál, addig a megoldásközpontú terápia a változási folyamatot elkerülhetetlennek és állandóan előfordulónak tartja.

A rendszerszemléletű családkonzultáció módszere

- KAPCSOLATFELVÉTEL LEHETŐSÉGEI ÉS MÓDSZEREI A CSALÁDTAGOKKAL,
- A CSALÁDTAGOK MOTIVÁCIÓJA A KÖZÖSSÉGI GONDOZÁSBA,
- HIPOTÉZIS ALKOTÁS,
- NEUTRALITÁS ÉS A CIRKULÁRIS KÉRDEZÉSI TECHNIKA,
- A CSALÁDKONZULTÁCIÓ KERETEINEK KIALAKÍTÁSA,
- SZERZŐDÉSKÖTÉS A CSALÁDTAGOKKAL,
- A PROBLÉMA DEFINIÁLÁSA,
- AZ FELTÁRÓ INTERJÚ (REALITÁS, ASPIRÁCIÓK, MEGOLDÁS, AKADÁLYOK)
- GENOGRAM KÉSZÍTÉSE

A segítő szemlélete

- Ha a segítő a kivételeket sikerként írja le, a kliens elkezdi másként látni saját világát és egyre többször fogja csinálni azt, amiről látja, hogy jó neki.
- Fontos, hogy a család el tudja hinni, hogy tényleg az ő kezében van probléma megoldásának kulcsa.

A családkonzultáció indikációja

- Az „azonosított páciens” tünetei családi problémára utalnak.
- A család a maga baját családi gondként határozza meg.
- A családtagok készek a családterápiában részt venni.
- A család az akut krízis állapotában van.
- Az elsődleges vagy másodlagos nyereség, amely a tünetből fakad, családi patológia kifejeződése.
- A szülő-gyermek kapcsolat zavart.
- Az egyik családtag rossz közérzete kihatással van a családi kapcsolatmódra.
- Az „azonosított páciens” egy vagy több családtagtól is függő helyzetben van.

A család motiválásának módszerei

- A változás szükségességének belátása.
- A saját cselekvés nélkülözhetetlenségének megértése.
- Annak a tudatosítása, hogy az elért eredmények megtartása a saját akarattól függ.
- Annak a mítosznak a kiigazítása, hogy „itt nem lehet semmit tenni, a probléma teljesen a hatáskörünkön kívül áll”, vagy „ha nem inna, minden rendbe jönne”.
- A társfüggőség lényegének megmagyarázása (külön ülés a hozzátartozóval).
- A család felelősségének növelése (képesek meghiúsítani vagy sikeressé tenni a terápiát).

Családkonzultációs kérdések

- Mi a szerepe, mi az értelme a rendszerben, hogy egy vagy több tagja az alkoholizmus tüneteivel rendelkezik?
- Mi történne a rendszerrel, ha ezek a tünetek megszűnnének?
- Milyen egyensúlyt borítana fel?
- Mi a tünet szerepe az egyénnél a rendszerben? Mi hiányozna az ő életéből a tünet nélkül?
- Melyek az állapotot fenntartó erők és melyek a haladás, a változás erői?
- Miért most keresnek segítséget?
- Milyen szerepet kap a terapeuta a rendszerben? A rendszer változásának vagy állandóságának előidézője?
- Milyen a rendszer kommunikációs szerkezete?

Változást elindító segítő kérdések I.

- Mi lesz az első jele annak, hogy legyőzi a problémát?

- Mi lesz az első, dolog, amit Ő megtesz, és az azt fogja bizonyítani Önnek, hogy beindult - a változás?

- Honnan fogja tudni, hogy mikor kezd ez megtörténni?

- Mit tesz azért, hogy a dolgok ne forduljanak még rosszabbra?

Változást elindító segítő kérdések II.

Ezek a kérdések jelzik, hogy mindig vannak olyan dolgok, amit a páciens megtehet.

A terapeutának meg kell tartania a könnyed, optimista hozzáállást, ami nem mindig könnyű.

A páciens, ha úgy érzi, nem hallgatják meg részletesen, azt gondolja, hogy nem vagyunk elég segítőkészek és nem jön vissza

Terápiás célok

A terápia alatt a megoldások keresésére kell fektetni a hangsúlyt.

Minél több olyan gondolatot, érzést, viselkedésformát ismertessünk meg, amelyek új minőséget jelentenek.

A legfontosabb elv, hogy mindig változás van és ez remény forrásul szolgál a páciensnek.

Dicséret, mint erőforrás

- Mi a teendő, ha a páciens túl pesszimista, bele van ragadva a problémába?
- A hangsúlyt még inkább a dicséretekre helyezzük, kiemeljük mindazt a pozitívumot, amit a páciens csinál, gondol és jó számára, akár a panaszukkal kapcsolatos akár mással.
- A kliensek sokszor erős kudarcérzést élnek át, szidást várnak, bűnösnek érzik magukat.
- Ha megtaláljuk azokat a pontokat, amiket meg lehet dicsérni, megfordíthatóvá válnak a negatív érzések és a páciens megsegítődik abban, hogy elhiggye, képes a változtatásra

A helyzet elemzése

Ha helyzet mégsem javul, együtt meg kell próbálni feltárni minden egyes magyarázatot, amiért a változás elmaradhatott.

Fontos megkérdezni, mit tesz a páciens, ami megállítja a dolgok rosszabbra fordulását. – fontos információ az erővonalaival kapcsolatban.

A sikeresség kérdése

Ha a kliensek azt jelzik, hogy nincs változás, nem szabad feladni. Előfordul, hogy a kliens elvárásai az elérhető célokra vonatkozva megnőttek és már nem úgy nézi a változást, vagy más problémára panaszkodik.

Ezért fontos tisztázni a konzultáció célját.

Olyan is előfordul, hogy bár a kliens nem észlel változást, a segítővel közösen, átnézve az eltelt időszakot, mégis felfedeznek elmozdulást.

Felhasznált irodalom

- Szenvedélybetegek részére nyújtott szolgáltatások. A hozzátartozók bevonása a szenvedélybetegek ellátásába protokollja (SZEN-HESZE).
  Szociális és gyermekvédelmi szabályozók (kézirat) Berényi András 2007.
- Alkoholizmus a családban füzet.
  Szerk.: Berényi András. Forrás Lelki Segítők Egyesülete, Debrecen, 1996, 1999.
- Winfried Huber: Fordulópont a szenvedélybetegek kezelésében 47-147.
  Forrás Lelki Segítők Egyesülete, Debrecen, 1993.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE